Roll No.

Code No.16206

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 6, Vyakarana
(शब्देन्दुशेखरः-स्त्रीप्रत्यय, कारक, अव्ययीभावप्रकरणानि)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः **5 x 20 = 100**

(१) 'अकथितञ्च' इति सूत्रं शेखरदिशा व्याख्यात ।

(२) प्रातिपदिकार्थविषये दीक्षितनागेशयोः मतभेदं निरूपयत ।

(३) 'साधकतमं करणम्' इति सूत्रे तमप्ग्रहणस्य फलं प्रतिपादयत ।

(४) 'अजाद्यतष्टाप्' इति सूत्रं यथाग्रन्थं व्याख्यात ।

(५) जातिलक्षणानि निरूपयत ।

(६) 'यथाऽसादृश्ये' इति सूत्रविषये नागेशाशयं स्पष्टयत ।

(७) 'समर्थः पदविधिः' इति सूत्रं व्याख्यात ।

(८) 'गतिबुद्धिप्रत्यवसन' .... इत्यादिसूत्रं सदलकृत्यं व्याख्यात ।

(९) 'वोतो गुणवचनात्' इति सूत्रे गुणवचनशब्देन किं गृह्यते ? विशदयत ।

(१०) 'शूद्रा चामहत्पूर्वा' इति वार्तिकं शेखरदिशा निरूपयत ।

OOO

Roll No. Code No.16207

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examinations - May, 2016

Paper - 7, Vyakarana

(सिद्धान्तलघुमञ्जूषायां सुबर्थवादः, महाभाष्ये कारके १-४-२३ इति सूत्रतः अनभिहिते २-३-१ इति सूत्रपर्यन्तम्)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः 5 x 20 = 100

(१) क्रियान्वयित्वं कारकत्वमिति मतं निराकृत्य मञ्जूषाकारमतम् उपस्थापयत ।

(२) मञ्जूषारीत्या द्वितीयार्थं विशदयत ।

(३) 'सहयुक्तेऽप्रधाने' इति सूत्रं मञ्जूषादिशा व्याख्यात ।

(४) 'ध्रुवमपायेऽपादानम्' इति सूत्रे ध्रुवग्रहणस्य प्रयोजनं निरूपयत ।

(५) 'यतश्च निर्धारणम्' इति सूत्रं व्याख्याय 'पुरुषोत्तमः' इत्यत्र समासं साधयत ।

(६) 'अधिकरणं त्रिधा' लक्षणसहितं व्याख्यात ।

(७) भाष्यरीत्या 'कर्मणा यमभिप्रैति स सम्प्रदानम्' इति सूत्रे कर्मादिग्रहणफलं प्रदर्शयत ।

(८) 'कर्तुरीप्सिततमं कर्म' इति सूत्रे तमप्ग्रहणस्य प्रयोजनं भाष्यरीत्या प्रतिपादयत ।

(९) अनभिहिताधिकारस्य प्रयोजनं प्रतिपादयत ।

(१०) 'कारक इति संज्ञानिर्देशश्चेत् संज्ञिनो निर्देशः' इति वार्तिकाशयं निरूपयत ।

OOO

Roll No. Code No.16208

Directorate of Distance Education

Acharya Second Year Annual Examinations - May, 2016

Paper - 8, Vyakarana

(महाभाष्यम्–७,८,९आह्निकानि, वै.सि.लघुमञ्जूषायां शक्तिलक्षणाव्यञ्जनप्रकरणानि)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. प्रश्नत्रयं समाधेयम् । **3 x 20 = 60**

(१) 'मिदचोऽन्त्यात्परः' इति सूत्रं यथाभाष्यं व्याख्यात ।

(२) स्थानिवदादेशाऽनल्विधौ इति सूत्रारम्भस्य प्रयोजनं प्रतिपाद्यताम् ।

(३) षष्ठी स्थानेयोगा इति सूत्रं सप्रयोजनं निरूप्यताम् ।

(४) सोदाहरणं 'न पदान्तद्विर्वचनवरेयलोपस्वरसवर्णानुस्वारदीर्घजश्चर्विधिषु' इति सूत्रं व्याख्यायताम् ।

(५) 'प्रत्ययस्य लुक्श्लुलुपः' इति सूत्रे भाष्यदिशा प्रत्ययग्रहणस्य प्रयोजनं निरूप्यताम् ।

(६) तपरस्तत्कालस्य इति सूत्रे तत्कालस्येति निर्देशो युक्तोऽयुक्तो वा इति भाष्यदिशा विमृश्यताम् ।

II. द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ। **2 x 20 = 40**

(१) वैयाकरणाभिमतशक्तिस्वरूपं निरूपयत ।

(२) वैयाकरणैरपभ्रंशेषु शक्तिः स्वीक्रियते न वेति सयुक्तियुक्तं प्रतिपाद्यताम् ।

(३) मीमांसकाभिप्रेतलक्षणास्वरूपं निरूप्यताम् ।

(४) सोदाहरणं शक्तितात्पर्यनिर्णायकं प्रतिपादयत ।

OOO

Roll No.

Code No.16209

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 9, Vyakarana

(लघुशब्देन्दुशेखरे अजन्तप्रकरणम्, वाक्यपदीये साधनसमुद्देशः कर्माधिकारान्तम्-१-८९ कारिकाः, न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-शब्दखण्डः च)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः । **5 x 10 = 50**

(१) शेखरोक्तदिशा कृत्तद्धितसमासाश्चेति सूत्रे समासग्रहणस्य फलं प्रतिपाद्य नियमस्वरूपं विवेचनीयम् ।

(२) प्रातिपदिकाधिकारस्य प्रयोजनं निरूप्यताम् ।

(३) शेखरकारमतेन 'अदर्शनं' इत्यत्र णत्ववारणोपायः प्रदर्शनीयः ।

(४) 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रं व्याख्यात ।

(५) 'ह्रस्वो नपुंसके प्रातिपदिकस्य' इति सूत्रे प्रातिपदिकग्रहणस्य प्रयोजनं निरूपणीयम् ।

(६) 'सर्वनाम्नः स्याड्ढ्रस्वश्च' इति सूत्रं ग्रन्थदिशा विवेचयत ।

(७) 'नामि' इति सूत्रे अङ्गस्येत्यधिकारस्य प्रयोजनं प्रतिपाद्यताम् ।

II. द्वौ समाधेयौ। **2 x 15 = 30**

(१) सोदाहरणं कर्तृभेदान् निरूपयत ।

(२) गुणक्रियायां स्वातन्त्र्यात् प्रेषणे कर्मतां गतः नियमात् कर्मसञ्ज्ञायाः स्वधर्मेणाभिधीयते इति कारिकां व्याख्यात ।

(३) अपादानलक्षणपुरस्सरं तद्भेदान् निरूपयत ।

III. एकस्य समाधानं लिखत **1 x 20 = 20**

(१) पदज्ञानं तु करणं द्वारं तत्र पदार्थधीः।
शाब्दबोधफलन्तत्र शक्तिधीः सहकारिणी ।। इति कारिकां व्याख्यात।

(२) सोदाहरणं शक्तिग्रहोपायं लिखत ।

(३) मुक्तावलीदिशा आसत्तिस्वरूपं व्याख्यात ।

OOO

Roll No. Code No.16210

Directorate of Distance Education
Acharya Second Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 10, Vyakarana
(व्याकरणशास्त्रीयेतिहासः निबन्धश्च)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. त्रयः समाधेयाः । **3 x 20 = 60**

(१) व्याकरणशास्त्रेविषये नागेशस्य योगदानं निरूपयत ?

(२) भर्तृहरिणा व्याकरणशास्त्रसम्बन्धी ग्रन्थः कः विरचितः ? कति काण्डानि तत्र सन्ति ? संक्षेपेण विषय परिचयो दातव्यः ?

(३) त्रिमुनि व्याकरणम्-इत्युच्यते।। के ते मुनयः ? व्याकरणशास्त्रे तेषां योगदानं कीदृशमिति विचारयत ।

(४) अमरसिंहेन विरचितः ग्रन्थः कः ? व्याकरणस्य प्रभावः अमरसिंहे वर्तते वा ने ति निरूपयत ।

(५) पाणिनि महर्षिणा- अष्टाध्याय्यां के वा वैयाकरणाः स्मृताः ? सङ्क्षेपेण तेषां परिचयो देयः ।

II. चतुर्णां टिप्पर्णी लिखत। **4 x 5 = 20**

(१) वामन-जयादित्यौ ।

(२) माधवीय धातुवृत्तिः ।

(३) कैथटस्य प्रदीपव्याख्या ।

(४) भट्टिकाव्यम् ।

(५) शब्दकौस्तुभम् ।

(६) बालमनोरमा ।

(७) मनोरमाकुचमर्दनम् ।

III. द्वौ समाधेयौ **2 x 10 = 20**

(१) व्याकरणशास्त्रे भूषणसारस्य प्राधान्यं निरूपयत ?

(२) प्रौढमनोरमा तथा शब्दरत्नम्-व्याकरणशास्त्रे अनयोः ग्रन्थयोः कीदृशं प्राधान्यमिति विचारयत ।

(३) वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्याः विद्यमानानि प्रसिद्धानि व्याख्यानान्यधिकृत्य लिखत ।

(४) महाभाष्ये पस्पशाह्निके के के विषयाः निरूपिताः ? पस्पशाह्निकस्य वैशिष्ट्यं च सङ्क्षेपेण विचारयत ।

OOO